

PM 2016:20 RV (Dnr 111-1736/2015)

Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016-2021

Remiss från Tyresåns vattenvårdsförbund

Remisstid den 17 februari 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016-2021” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Sex kommuner samarbetar inom Tyresåns vattenvårdsförbund; Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö. År 2015 löpte Tyresåns vattenvårdsförbunds nuvarande åtgärdsprogram ut. Det nu remitterade åtgärdsprogrammet ska gälla åren 2016-2021.

Syftet med Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsprogram är att så långt som möjligt ge en samlad bild av åtgärdsbehovet i Tyresåns avrinningsområde när det gäller övergödning, miljögifter, biologisk mångfald, vattennivåer/översvämningrisker och rörligt friluftsliv.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Exploateringskontoret har inkommit med ett kontorsyttrande. Trafiknämnden har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontorets generella synpunkt återknyter till vattenvårdsmyndighetens uppdrag att vattenförekomster först åtgärdas uppströms, det vill säga vid källan, något som kan förtydligas i det remitterade åtgärdsprogrammet.

Exploateringskontoret anser att åtgärdsprogrammet på ett bra sätt beskriver avrinningsområdet, de huvudsakliga miljöproblemen och prioriteringar i åtgärdsarbetet samt förslag till fysiska åtgärder som behöver genomföras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att åtgärdsprogrammet följer en tydlig röd tråd med beskrivningar av avrinningsområdets karaktäristika, de huvudsakliga miljöproblemen och de källor som orsakar detta, de enskilda vattenförekomsterna

samt avslutningsvis prioriteringar i åtgärdsarbetet samt förslag till fysiska åtgärder som behöver genomföras.

Stadsbyggnadsnämnden konstaterar att programmet fyller en viktig funktion genom att ge en samlad bild av åtgärdsbehovet för hela sjösystemet. Det kommer på flera sätt att vara ett värdefullt underlag för stadens arbete med lokala åtgärdsplaner för de vattenförekomster i Tyresån som inom Stockholms område inte når god ekologisk status, dvs. Magelungen, Forsån och Drevviken.

Mina synpunkter

Sex kommuner samarbetar inom Tyresåns vattenvårdsförbund; Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö och det är därför viktigt att det föreslagna åtgärdsprogrammet ger en samlad bild av åtgärdsbehovet i Tyresåns avrinningsområde.

Åtgärdsprogrammet följer en tydlig röd tråd med beskrivningar av avrinningsområdets karaktäristika, de huvudsakliga miljöproblemen och de källor som orsakar detta, de enskilda vattenförekomsterna samt avslutningsvis prioriteringar i åtgärdsarbetet samt förslag till fysiska åtgärder som behöver genomföras. Det är positivt att Tyresåns åtgärdsprogram även lyfter fram behoven av åtgärder för det rörliga friluftslivet.

Dagvatten lyfts fram som en källa till både övergödning och miljögifter. Det är viktigt att förklara att dagvattnet i sig inte är en källa utan en bärare av föroreningar som härstammar från andra källor. Genom att göra denna distinktion blir åtgärdsprogrammet mer träffsäkert och åtgärder mot de faktiska källorna kan vidtas.

Jag anser också att det är av stort intresse att undersöka effekter av åtgärder för att skapa fria vandringsvägar förbi Follbrinksströmmen, med målet att ett interkommunalt samverkansprojekt för detta kan inledas. Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Åtgärdsprogram för Tyresån och Kalvfjärden 2016-2021” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 27 januari 2016

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Tyresåns avrinningsområde omfattar ett område på 220 km² och innehåller cirka 30 sjöar, inom ett för svenska förhållanden i stor utsträckning tätbefolkat och urbant påverkat avrinningsområde. År 2012 bodde närmare 200 000 invånare inom avrinningsområdet. Befolkningsstillväxten i regionen är stor. De sex kommuner som samarbetar inom Tyresåns vattenvårdsförbund ligger delvis inom åtgärdsområdet: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö. År 2015 löpte Tyresåns vattenvårdsförbunds nuvarande åtgärdsprogram ut. Det nu remitterade åtgärdsprogrammet ska gälla åren 2016-2021.

Vattenmyndighetens nya åtgärdsprogram för norra Östersjöns vattendistrikt var ute på samråd under våren och kommer att beslutas den 22 december 2015. Enligt regeringsbeslut den 19 november 2015 avser regeringen pröva åtgärdsprogrammen. Hur detta kommer att påverka de slutgiltiga produkterna återstår att se.

Till vattenmyndighetens åtgärdsprogram hör en bilaga för åtgärdsområdet ”Tyresån och Kalvfjärden”, dvs. samma geografiska område som föreliggande remitterade åtgärdsprogram avser. Trots att vattenmyndighetens arbete har konkretiserats genom att Norra Östersjöns vattendistrikt delats in i åtgärdsområden sedan den senaste vattenförvaltningscykeln, är åtgärdsprogrammen fortfarande översiktliga och indelningen ofta för grov för att vara vägledande för det operativa och lokala åtgärdsarbetet. Åtgärdsbehoven är dessutom i många fall uträknade med hjälp av nationellt framtagna schabloner och modeller. Många vattenområden saknas också genom att fokus endast läggs på vattenförekomster med beslutade miljö kvalitetsnormer.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskydds-nämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden. Exploateringskontoret har inkommit med ett kontorsyttrande. Trafiknämnden har avstått från att svara på remissen

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret tjänsteutlåtande daterat den 11 december 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Tyresåns vattenvårdsförbunds åtgärdsprogram har ett mer övergripande anslag än de åtgärdsprogram som tas fram från Stockholm och Huddinge, bland annat eftersom det inkluderar åtgärder för friluftslivet.

Stadsledningskontoret bedömer att vattenvårdsförbundets åtgärdsprogram sätter en god standard för hur övergripande åtgärdsprogram ska formuleras och att det kan tjäna som gott underlag för stadens egna åtgärdsprogram samt prioriteringar. Programmet fokuserar på de befintliga miljöproblemen, dess källor och orsaker samt prioriterar bland åtgärderna på ett föredömligt sätt.

Som generell synpunkt vill stadsledningskontoret återknyta till vattenmyndighetens direktiv för det samlade arbetet inom fastställda beting inom vattenvården; nämligen att först

åtgärda problem uppströms från den aktuella vattenförekomsten. I det aktuella åtgärdsprogrammet förutsätter exempelvis arbetet med Magelungens åtgärdsprogram att insatser först genomförs i Orlången och Trehörningen i Huddinge kommun om åtgärder enligt Stockholms lokala åtgärdsprogram kan sägas genomföras med maximal effektivitet. Denna prioritering kan förtydligas i programmet.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att anse remissen besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 december 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret tycker att åtgärdsprogrammet på ett bra sätt beskriver avrinningsområdet, de huvudsakliga miljöproblemen och prioriteringar i åtgärdsarbetet samt förslag till fysiska åtgärder som behöver genomföras. Åtgärdsprogrammet konkretiserar vattenmyndighetens åtgärdsprogram och ger därmed tydligare vägledning i åtgärdsarbetet.

Åtgärdsprogrammet pekar på dagvatten som en föroreningskälla men källorna till föroreningar är snarare kopplat till markanvändning, trafik, miljöfarliga verksamheter etc. Det är viktigt att förklara i programmet att dagvatten är ett medium för föroreningstransport ut i recipienterna.

Åtgärdsprogrammet måste tydliggöra att de beting som redovisas av vattenmyndigheterna för respektive vattenförekomst förutsätter att åtgärder vidtas och ger resultat i uppströms liggande vattenområden. För Magelungen betyder det att åtgärder behöver vidtas i framför allt Orlången och Trehörningen. Om detta inte sker betyder det för Magelungens del att betinget på 324 kg fosfor per år kommer att behöva ökas.

Tabellerna i kapitel sju, som innehåller information om åtgärdsbehov, ansvar, kostnad och effekt, ger en bra bild av omfattningen av de åtgärder som behöver genomföras. För Magelungen och Drevviken saknas komplett information om betinget och effekten av de föreslagna åtgärderna. Detta beror på att Stockholms stad håller på att ta fram lokala åtgärdsprogram under kommande år.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2015 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Sabine Pettersson (L) enligt följande, *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Ulrika Hoff (KD) som instämde i det särskilda uttalandet från Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Sabine Pettersson (L).

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 15 december 2015 den har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att åtgärdsprogrammet följer en tydlig röd tråd med beskrivningar av avrinningsområdets karaktäristika, de huvudsakliga miljöproblemen och de källor som orsakar detta, de enskilda vattenförekomsterna samt avslutningsvis prioriteringar i

åtgärdsarbetet samt förslag till fysiska åtgärder som behöver genomföras. Det är positivt att Tyresåns åtgärdsprogram lyfter fram behoven av åtgärder för det rörliga friluftslivet.

Dagvatten lyfts fram som en källa till både övergödning och miljögifter. Dagvattnet är en bärare och orsaken till föroreningarna som transporteras med dagvattnet ska hänföras till de faktiska källorna så som markanvändning, trafik, miljöfarliga verksamheter etc. Genom att göra denna distinktion blir åtgärdsprogrammet mer träffsäkert och åtgärder mot de faktiska källorna kan vidtas. Detta ger ytterligare en dimension av komplexitet till åtgärdsprogrammet som kanske inte är möjligt att genomföra fullt ut inom nuvarande tidsplan, men förbundet bör åtminstone tydligt förklara att dagvattnet i sig inte är en källa utan en bärare av föroreningar som härstammar från andra källor.

På sidan 23, bör rubriken *Bevara och återskapa våtmarker* kompletteras med ”småvatten”, som syftar på mindre vattensamlingar där det inte behövs lika stora åtaganden som att restaurera en våtmark, men likväl är mycket viktiga för biologisk mångfald generellt och för groddjur och snok särskilt.

Det bör ytterligare tydliggöras i åtgärdsprogrammet att de beting som redovisas av vattenmyndigheterna för respektive vattenförekomst förutsätter att åtgärder vidtas och ger resultat i uppströms liggande vattenområden. För Magelungen betyder det att åtgärder behöver vidtas i framför allt Orlången och Trehörningen. Om detta inte sker betyder det för Magelungens del att betinget på 324 kg fosfor per år kommer att behöva ökas.

Kapitel 7, Åtgärder som direkt bidrar till att nå God vattenstatus, är informativt och väl strukturerat. Tabellerna innehåller information om åtgärdsbehov, ansvar, kostnad och effekt, vilket är nödvändigt för att mottagaren ska förstå omfattningen av de åtgärder som behöver genomföras. För Magelungen och Drevviken finns det ett stort glapp mellan betinget och effekten av de föreslagna åtgärderna. Detta förväntas, vilket nämns under respektive delrubrik, att behandlas och kompletteras i de lokala åtgärdsprogram som Stockholms Stad ska ta fram under kommande år.

Förvaltningen ställer sig frågande till hur summeringen av effekterna av de planerade och föreslagna åtgärderna för Drevviken har gjorts. Enligt tabellen på sidan 29 är effekten 144 kg fosfor per år för åtgärden *Bygga ut kommunalt vatten och avlopp i Norrby, Kolartorp och Hermanstorp, totalt ca 480 fastigheter* medan det i summeringen står 50 kg. En felkalkyl verkar finnas även i summeringen där enbart föreslagna åtgärder om 100 kg finns med. Totalsumman borde istället vara 144 kg.

Slutligen vill Miljöförvaltningen framhålla att förbundet bör arbeta aktivt för att samla kommunerna kring åtgärder för att skapa fria vandringsvägar förbi Follbrinksströmmen. Dessa åtgärder beräknas kosta 3 miljoner kronor, och kommer att gagna alla uppströms liggande kommuner. Ett interkommunalt samverkansprojekt med gemensam finansiering för att åtgärda problemet bör påbörjas under 2016.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2015 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret har inte haft möjlighet att i detalj analysera åtgärdsprogrammet med avseende på föreslagna åtgärder, resursbehov och uppnådda effekter. Sammanfattningsvis kan kontoret konstatera att programmet fyller en viktig funktion genom att ge en samlad bild av åtgärdsbehovet för hela sjösystemet. Det kommer på flera sätt att vara ett värdefullt underlag för stadens arbete med lokala åtgärdsplaner för de vattenförekomster i Tyresån som inom Stockholms område inte når god ekologisk status, d.v.s. Magelungen, Forsån och Drevviken.

Ur ett verksamhetsperspektiv erfar kontoret att det är centralt att föra in

dagvattenfrågorna i tidiga planeringsskeden och att säker-ställa att frågan följer med genom hela planeringsprocessen. Exempelvis är läget mellan Magelungen och Drevviken en viktig utgångspunkt för programarbetet för framtida stadsutveckling i tyngdpunkt Farsta. I programförslaget, som nyligen varit på samråd, har särskilt lyfts att det vid exploatering i området behövs extra uppmärksamhet på att dagvattenhanteringen inom tillrinningsområdet inte medför att vattenkvaliteten i sjöarna försämras.

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Sabine Pettersson (L) enligt följande.

Vi godkänner förvaltningens svar på remissen. Samtidigt noterar vi att nämndmajoriteten och förvaltningen ännu en gång överger de löften som under en följd av år utfärdats till de många boende längs med Magelungens stränder. Så sent som i innevarande års budget innehåller den rödgrönrosa budgeten ett tydligt åtagande. Där står att läsa att utgifter om sammantaget 530 mkr reserverats för en rad olika planerings- och genomförandeprojekt varav ett är ”Magelungens restaurering”.

I kommande års budget har detta åtagande tagits bort. Och av det nu föreliggande ärendet framgår att man nu talar om ”ett åtgärdsprogram som Stockholms stad ska ta fram under kommande år”.

Vi vet att det finns runt 50 kg utredningsmaterial om Magelungen, det är så mycket som föreningen Magelungens vänner samlat på sig under årens lopp. Ytterligare utredningar synes inte vara särskilt påkallade och vi menar att det är ett synnerligen diffust åtagande som ersatt ett åtgärdsprogram. Fagersjöborna, som snart blir många fler när bebyggelse tillkommer längs med Magelungen känner sig med rätta svikna av den nuvarande majoriteten.